

Wantrouwen

Burgerheid.nl

Empowerment zelfredzaamheid

- Het zit in het systeem

In het lijstje vermeld in '**Het zit in het systeem**', is wantrouwen richting de burger een zeer ondermijnend kenmerk. Het zorgt ervoor dat meestal de nadruk op rechtmatigheid (juridisch) en risico van misbruik ligt in plaats van op dat wat iemand nodig heeft en waar de burger recht op heeft.

Recht vaststellen

De overheid neigt er in een cultuur van wantrouwen sterk naar zich te verschuilen achter het **moeten vaststellen van een bepaald recht**. Als iemand ergens recht op heeft, is er voor toekenning eerst nog een weg te gaan, de beantwoording van de vraag: maakt belanghebbende ergens terecht aanspraak op?

Bij eenvoudig recht (bijvoorbeeld afgifte van een rijbewijs) is het vaststellen ervan routine. Maar bij complexe vormen van recht (zoals een bijstandsuitkering) kunnen er tal van belemmerende aspecten en twijfels worden opgeworpen door de overheid alvorens iemand zijn recht krijgt of wordt ontzegd.

Vooraf bij de complexere vormen van recht speelt wantrouwen van de overheid richting de burger al gauw een ontwrichtende rol.

Ingebakken in het systeem

Het zijn niet zozeer behandelaars bij de overheid die achterdochtig zijn; **wantrouwen is ingebakken in het systeem**. Wet- en regelgeving is er op veel plaatsen op afgestemd. Een functionaris zal automatisch (en ook wel logischerwijs) in de eerste plaats voor de veilige route kiezen en van daaruit handelen. De menselijke maat wordt daarbij vaak uit het oog verloren, waarbij de maatwerkbenadering tekort zal schieten.

Hierbij ligt een ernstig gevaar op de loer: willekeur.

De goeden lijden onder de kwaden

Wantrouwen komt uiteraard ergens vandaan. Er zijn altijd mensen die misbruik proberen te maken van recht. Het is cruciaal dat de overheid zulke lieden onderschept om de rechtstaat (waarin vrijheid, rechtszekerheid en rechtsgelijkheid belangrijk zijn voor de burger) te beschermen.

Maar het systeem laat in een cultuur van wantrouwen en door de manier waarop misbruik wordt bestreden de goeden onder de kwaden lijden.

Het moet ooit anders

Wantrouwen ondermijnt de samenleving en de overheidsdienstverlening. Er zijn veel schijnende gevallen waaraan achterdocht jegens de burger ten grondslag ligt. De landelijke toeslagenaffaire (Belastingdienst) is er een extreem voorbeeld van, maar met minder bekendheid gaat er ook veel lokaal mis tussen gemeenten en hun inwoners.

Er zijn hier en daar pogingen om de ban te breken. Een daarvan is '**De omgekeerde toets**' ontwikkeld door **Stimulansz**. De ontwikkelaar claimt veel mogelijke voordelen voor zowel de burger als de overheid.

Het principe van 'De omgekeerde toets' is dat allereerst wordt gekeken naar wat voor een belanghebbende nodig is. Van belang is dan wel of dit past binnen de basis van de wetten die van toepassing zijn. Daarbij worden de mogelijke effecten van een besluit volledig meegewogen. Pas daarna wordt er juridisch getoetst.

Dit is het tegenovergestelde van wat een wantrouwende overheid geneigd is te doen: eerst alles op rechtmatigheid (juridisch) uitpluizen en dichttimmeren. Soms wordt er zelfs in extremis gezocht om de burger ergens op te kunnen betrappen om een recht maar niet te hoeven vaststellen!

Verdedigend aanvallen!

Als zelfredzame burger probeer je in de eerste plaats wantrouwen van de overheid zoveel mogelijk te logenstraffen door transparant mee te werken.

Maar je moet ook leren om de hardnekkige achterdocht van de overheid te doorbreken en wanneer nodig verdedigend aan te vallen. Deze bijzondere leergang 'Empowerment zelfredzaamheid' wil je daarbij helpen.

Dit is een les op www.burgerheid.nl in 'Empowerment zelfredzaamheid**'**

<https://www.burgerheid.nl/empowerment/het-zit-in-het-systeem/wantrouwen/>

Auteur: **Ray Heijder**